

DE INRE ORDEN

- om Pentti Holappa samlade dikter

I "efterorden" till samlingsvolymen "De långa orden", skriver den finske poeten Pentti Holappa om den inre tystnaden. Han ser dikten, poesin, som en inre möjlighet till verklighetsförankring; till en värld, som ligger djupare i människans inre och som samtidigt bär på förbindelser, som tangerar det gudomligas närvaro.

Det poetiska "ordet" kan glimma till och ge såväl glädje som smärta. Det är en poetisk livshållning, som väl kan kännas igen i den romantiska litteraturhistorien, där diktaren skapar ett poetiskt visionärt universum. Det är poetens inre tystnad som paradoxalt nog talar genom orden. Och orden finner fäste i en sorts sanning, som är förankrad i inre världar:

Genom tystnadens förmedling tror jag mig kunna få kontakt med dem som tiger klokt, likaså med dem som vid första mötet svallar över av glädje eller smärta men i vilkas inre djupa hålor bor samma tystnad som i mig.

Det är poesins väg, som vår egen Gunnar Ekelöf så intensivt fångat i många dikter, då han bl.a. skrev om det som sammanför och tolkar inre världar: det som finns i dig finns också i andra.

Pentti Holappa är kanske inte så känd som poet i Sverige. Men han har hunnit med att vara centralgestalt både i det litterära och politiska livet i Finland. Han har varit Finlands kulturminister en period, drivit eget antikvariat. Han är ordförande i den europeiska poesiakademien och har fått flera finska och internationella priser för sitt författarskap.

Det är alltså en mångsidig, central, finsk poet, som vi nu får möta i översättaren Martti Soutkaris´ tolkningar. För ett diktöversättande är just en sorts tolkning, där kompromisser och språkliga världar möts. Översättningarna känns dock mycket äkta även om jag då och då kan ifrågasätta vissa ordkombinationer och språkliga bilder.

Det är bokförlaget ellerströms, som ger ut ett urval från Holappas tio senaste diktsamlingar, vilka sträcker sig från 1979 till 1994. Under femtion års diktskrivande får nu läsaren följa en poet, som har en internationell dignitet och en poetisk vision ut över det vanliga.

Holappas poesi kan då och då påminna om Dan Anderssons svårmod och naturnära livshållning, samtidigt som "jaglyriska" dikter fullföljer en lyrisk tradition från Edith Södergran. Holappa lyriska modernism syns därför väl förankrad.

Dikterna redovisar motiv och intryck alltifrån en personlig inre brottning med en krävande och smärtsam uppväxttid, till naturnära impressioner och övergripande globala betraktelser. Lidande, smärta och vanmakt gör följe med en insikt och tro på en annorlunda, bättre värld. En personlig dikt, som tillsammans med existentiellt orienterad problematik, bär fram ett budskap om en "hudlös" tillvaro mitt i livet olika skeenden. I samlingen "Hyresgäst i tillvaron" heter det:

Vi skulle kunna, vi skulle orka, om inte
en okänd hand vridit hela kosmos ur led.
Den hotfulla klockan tickar inte bara i mitt
huvud utan räknar ner för solsystemet.

Det hotfulla, svåra, är alltid nära i Holappas dikter. Det kan leda till en förtvivlan som i "en mörk tunnel", där livshandlingar utspelar sig i ett smärtsamt kaos:

...modern kysser fjäderlätt
barnet som somnat in, soldaten tillbaka
från permission har lossat bältet och ler
åt minnet, affärsmannen bläddrar
ilsket i stencilerna, bara den pensionerade
hustrun och hennes man, mannen med sin
hustru, båda silverhåriga, är redo...

Men de poetiska bilderna berättar inte bara om det mörka eller röjer väg utefter en dunkel stig. Hoppet finns där mitt i mognaden, erfarenheten. I det komplexa finns de tröstande orden:

Fåraherde, du gråter väl inte. Det finns
ett land där älskande försjuncker i varandra
med öppna ögon och vakar.

Diktarjaget är närvarande i nuet likväl som i historien. Kärlek till ett fjättrat Ryssland liksom under en resa i historien – i Alexander den stors tid och värld. Och i denna mycket konkreta värld, blir dikterna en scen för historiska livsmöten.

Holappas diktarhorisont löper därför ut över världen och hans penna finns där mitt i larmet, såväl som i tystnaden. Han hör våndan, skriken, orättvisorna, den svages desillusionerade bild av livet. Han är med andra ord en "hjärtats" diktare, som med enkelt, språk berättar, förklarar och förtydligar. Han är närvarande i tiden. Samtidigt kan han höja blicken mot oförklarliga världar, såsom en mystiker i dess rätta betydelse.

Stjärna i flocken av elektriska ljus,
Jag har inte förtjänat denna glans.

Stråla ändå.

Hans-Evert Renérius

hansevert.renerius@swipnet.se

Bok: Pentti Holappa: DE LÅNGA ORDEN. Dikter. Ellerströms.